

Diyarbakır ve Bölge İllerinde Özen Yükümlülük

Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası [DTSO] - Kalkınma Atölyesi [KA]

İş Birliği Programı [2025-2029]

KALKINMA Bilim, Kültür, Eğitim, Araştırma, Uygulama,
ATÖLYESİ Üretim ve İşletme Kooperatifi

Çankaya Mah. Üsküp Cad. No: 16/14 Çankaya - Ankara
+90 [553] 211 38 97

@ info@ka.org.tr

f @ kalkinmaatolyesi

e www.ka.org.tr

in kalkinmaatolyesi

e www.dtso.org.tr

Diyarbakır ve Bölge İllerinde Özen Yükümlülük

Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası (DTSO) - Kalkınma Atölyesi (KA)

İş Birliği Programı (2025-2029)

İÇİNDEKİLER

Giriş	7
Arkaplan	8
Genel Veriler	8
Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri ve Diyarbakır Hakkında	11
İŞBİRLİĞİ PROGRAMIN TEMEL AMAÇLARI	12
Programın Bileşenleri	14
a. Kurumsal Kapasite Geliştirme.....	15
b. Araştırma ve Analiz	15
c. Bilgilendirme, Eğitim ve Farkındalık Yaratma.....	16
d. Küresel Gelişmeler ve İlişkiler.....	16
PROJE FİKİRLERİ	18
Diyarbakır'da Şirketlerin İş Dünyası ve İnsan Hakları Temelinde Mevcut Durum ve İhtiyaçlarının Belirlenmesi	19
Seçili Sektörlerde Tedarik Zinciri Analizleri ve İnsan Hakları Risk Değerlendirmesi.....	19
Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Kurumsal Kapasite Geliştirme	19
Şirketlere Yönelik Kurumsal Kapasite Geliştirme Çalışmaları.....	20
İzleme ve Değerlendirme Çalışmaları	20
Bilgilendirme, Farkındalık Yaratma ve Savunu Çalışmaları.....	21
Küresel Gelişmeler ve İlişkiler	21
Program Uygulama Yaklaşımı, Yönetimi, Süresi ve İşbirliği Kurumları	23

I Giriş

Türkiye’de makro ekonomik gelişme ve buna bağlı olarak bölgesel kalkınma konusunda önemli sorunlar yaşanmaktadır. Üretim, hizmet, yatırım, istihdam, finansman, ihracat, nitelikli iş gücü, teknoloji, verimlilik, firmaların kurumsallaşması temel sorunları oluşturmaktadır. Türkiye’de üretimin, hizmetin ve istihdamın çok büyük bir kısmı küçük ve orta ölçekli işletmeler sayesinde gerçekleştirilmektedir. Bu işletmelerin önemli bir kısmı da özellikle uluslararası markalara, büyük firmalara fason veya taşeron şeklinde üretim yapmakta, hizmet vermektedir. Bu makro sorunlar aynı zamanda bölge ve il düzeyine de farklı şekillerde kendini göstermektedir.

İçinde bulunduğumuz güncel durum, üretim ve hizmet faaliyetlerinin yeni teknolojik imkanlarla daha da küreselleşmesi ve dünyanın birbirine daha çok yaklaşması ile karakterize olmuştur. Küçük bir işletmenin mal ve hizmetleri dünyanın her yerinden talep edilebilmekte, bu mal ve hizmetler her yere taşınabilmektedir.

Mal ve hizmet üretiminde çevre sorunları ve çalışma yaşamına dair insan hakları sorunları 1970’li yıllarda gündeme gelmeye başlamış, son 20 yılda önemli bir gündem haline gelmiş ve yakın zamanda çeşitli yasal düzenlemelerle tedarik/değer zincirinde özen yükümlülük uygulamaları yaygınlaşmaya başlanmıştır. Bu durum ülke, sektör, il ve firma düzeyinde önem kazanmış, özen yükümlülüklerini yerine getiremeyenler mal ve hizmet sunumunda dezavantajlı konuma gelmeye başlamıştır.

Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası küresel ölçekte ortaya çıkan bu gelişmeleri yakından izlemektedir. Diyarbakır ve yakın çevre illerde başta sanayi sektörü olmak üzere tarım ve hizmet sektöründe çevre ve sosyal uygunluğa dair sorunların üstesinden gelmek amacıyla çeşitli girişimlerde bulunmaya başlamıştır. Bu girişimlerden biri de uzun süredir tedarik/değer zincirinde özen yükümlülük çalışmaları gerçekleştiren Kalkınma Atölyesi Kooperatifi ile Diyarbakır ve Bölge İllerinde Özen Yükümlülüğü kapsamında bir iş birliği sürecini başlatmasıdır.

Bu işbirliğinin temelinde küresel düzeyde ortaya çıkan ve sonuçları itibariyle üretimi, hizmeti ve dolayısıyla istihdamı etkileyen çevre ve insan hakları konusundaki gelişmeler kapsamında Diyarbakır ve çevre illerindeki sektörlerin bu sürece hazır hale getirilmesini sağlamak, dolayısıyla zaten kırılğan bir konumda bulunan bölge ve il ekonomisini güçlendirerek yeni dönem için bu süreçleri bir imkan haline getirmektir.

Arka Plan

Küresel rekabette, mal ve hizmetlerin üretiminde çevre ve çalışma yaşamında ortaya çıkan hak ihlalleri kabul edilemez bir hale gelmiştir. Bu nedenle sert rekabet ortamında, hukukla çevre sorunları ile çalışma yaşamında ortaya çıkan ihlalleri azaltmaya ve ortadan kaldırmaya dair tedarik/değer zincirindeki yeni uygulamalar için artık bütün firmalar önlemler almaya zorlanmaktadır. Özellikle Avrupa Birliği ve birliğe bağlı ülkeler başta olmak üzere Kanada, Japonya, İngiltere, Avustralya, İsviçre, Norveç, ABD ve Yeni Zelanda ülkeleri çıkardıkları yeni yasal düzenlemelerle çevre ve çalışma yaşamındaki sorunlara dair standartları yenilemekte, bu standartları yerine getiren firmalara önem ve öncelik vermektedirler. Geçmişten farklı olarak standartları yerine getiremeyen ve tedarik/değer zincirinde sıkıntısı bulunan firmalar ihracat/ithalat sürecinde geri kalmaya, hatta siparişlerini kaybetmeye başlamışlardır.

Bu işbirliği programı Diyarbakır ve çevre illerindeki sektörlerin küresel ölçekte ortaya çıkan ve özellikle çalışma yaşamındaki istihdam, iş sağlığı ve güvenliği, ücretlendirme, örgütlenme, kayıtlılık, çocuk işçiliği gibi küresel ölçekte talep edilen standartların mevcut durumunu anlama, analiz etme, çözüm geliştirme, sektörlerin ve özellikle firmaların bu sürece hazır hale getirilmesine dair kapasite geliştirme süreçlerine müdahil olmak, il ve bölge ekonomisinin bu süreçlerden olumsuz etkilenmesini önlemek ve hatta bunu bir imkana çevirmek amacıyla Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası ile Kalkınma Atölyesi Kooperatifi ortaklığında hazırlanmıştır.

■ Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası

Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası, Diyarbakır ilinde bulunan ve odaya üye olan şirketleri temsil eden ve onların çıkarlarını koruyan bir kuruluştur. Ticaret ve sanayi alanında faaliyet gösteren işletmelere destek sağlamak, eğitim ve danışmanlık hizmetleri sunmaktadır. Aynı zamanda odanın üyeleri arasında iş birliği ve iletişim imkanları da sunar. Üye işletmelerin üretim ve hizmet süreçlerinin geliştirilmesi, rekabetçi yapılarının desteklenmesi, yerelde özel sektörün güçlendirilmesi ile ekonomik kalkınmanın sağlanmasına odaklanmaktadır. Bu amaçla yatırım ortamının iyileştirilmesi, yatırım olanaklarının geliştirilmesi, sektörlerin ve işletmelerin iş birliği, sürdürülebilirliklerinin sağlanması, yeni girişimcilik faaliyetlerinin desteklenmesi ve kentte üretim, istihdam ve katma değer üretiminin artırılması için çalışmaktadır. Bünyesinde sektörlerin talep ettiği nitelikli işgücünün geliştirilmesi, girişimcilik faaliyetlerinin desteklenmesi, işletmelerin değişen mevzuat ve uygulamalar konusunda farkındalığının sağlanması, yerel ürünlerin üretiminin desteklenmesi amacıyla çeşitli merkezler ve hizmet birimleri bulunmaktadır. Üyelerinin üretim ve hizmet sunumunu güçlendirmek amacıyla ulusal düzeyde kamu, kalkınma ajansları, üniversiteler, STK'lar ve özel sektör işletmelerine yönelik lobi çalışmaları yapar, uluslararası düzeyde iş birlikleri geliştirir ve bünyesinde değişen üretim ve hizmet koşulları konusunda üyelerine hizmet vermek için yeni birimler oluşturur, yeni hizmetler üretir. Bu amaçla kamu yararına çalışan bir ekonomik kuruluş olmasının yanında bir meslek örgütü olarak yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde deneyim paylaşımları, iş birlikleri ve karşılıklı öğrenme ve kapasite geliştirme çalışmalarına odaklanır ve oldukça esnek bir şekilde bünyesinde farklı alanlarda hizmet noktaları oluşturarak geliştirir.

Diyarbakır ilinin de içinde bulunduğu altıncı bölge illeri Türkiye’de sosyo-ekonomik olarak en düşük 15 ili oluşturmaktadır. Mikro ve küçük işletmelerin yoğunlaştığı, temel üretimin yapıldığı ve işletmelerin oldukça rekabetçi pazarlara ürün sunduğu bu illerde işletmelerin küresel pazarlarda değişen uygulamalar, yeni önlemler ve mevzuat düzenlemelerine karşı güçlendirilmeleri önem taşımaktadır. Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası bölgesel düzeyde bu alanda öncülük yapabilecek bir kapasiteye sahiptir.

■ Kalkınma Atölyesi

Kalkınma Atölyesi’nin 2002 yılından beri gerçekleştirdiği faaliyetlerin hemen hemen tamamı çocuk hakları ve insan haklarının sağlanması, sosyal kalkınmaya katkı verilmesi odağındadır. Meseleri derinlemesine anlama, ilgili tarafları bilgilendirme, rol ve sorumluluğu olanların bunları hakıyla yerine getirmesi için harekete geçirme, model uygulamalar ve kapasite geliştirme çalışmaları gerçekleştirmektedir.

Kalkınma Atölyesi’nin öncelikle tarımsal faaliyetlerde çocuk işçiliği, daha sonra sanayi ve hizmetler sektöründe çocuk işçiliğini merkeze alan faaliyetleri 2013 yılından itibaren dünyada gelişen ve insan hakları mücadelesinin merkezine oturan **iş dünyası ve insan hakları** bağlamına uygun hale gelmiştir.

Küresel gelişmeler, batı dünyası ülkeleri ile Japonya’nın iş dünyasında insan haklarına uygun üretim ve dağıtım süreçleri yeni mevzuatlara, buna bağlı yeni uygulamalara yol açmıştır. Çocuk işçiliğiyle mücadele, örgütlenme özgürlüğü, yoksulluğun üstesinden gelme, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, eşit ve adil ticaret, şeffaf tedarik zinciri izleme imkanları, hesap verebilirlik ve tüketicinin süreçlere daha katılımcı olması 2023 yılından itibaren gündemde yerini almaya başlayan önemli konular arasındadır. Ayrıca firmaların mal ve hizmet süreçlerinde tedarik zincirinin bütün aşamalarından sorumlu kılınması insan hakları ve çocuk işçiliğiyle mücadelede yeni paradigmanın belirleyiciliği olmaya başlamıştır. Bu gelişme iş dünyasının aktörleri açısından ulusal mevzuatların değil uluslararası düzenlemelerin daha etkin olarak uygulanacağı ve ulusal yasaların bu çerçeveye uyumlu hale getirilmesi gereken bir sürece işaret etmektedir. Kalkınma Atölyesi olarak geçmişte işbirliği yapılan kurumların talepleri, fonların odaklandığı alanların farklılıkları, öncelikler ve kurumsal kapasite parça bölük olan çalışmaları **İş Dünyası ve İnsan Hakları** odağına alınmasını gerekli kılmıştır.

Genel Veriler

Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu illeri genellikle diğer bölgelere göre daha düşük gelişmişlik düzeyine sahiptir. Tarım ve hayvancılık, geleneksel olarak bölgenin ekonomisinde önemli bir rol oynamaktadır. Ancak, son yıllarda sanayileşme ve altyapı projeleri bölge ekonomisinde etkisini göstermeye başlamıştır.

Bölge illerinde istihdam, genellikle tarım ve hayvancılık sektörlerinde yoğunlaşmaktadır. Bölgedeki işsizlik oranları genellikle diğer illere göre daha yüksektir ve istihdam olanakları sınırlıdır. Son yıllarda, bölgedeki sanayileşme çabaları ve altyapı projeleri ile birlikte istihdam olanakları artmış olsa da, işsizlik hâlâ önemli bir sorun olarak devam etmektedir. Ayrıca, illerdeki genç nüfusun işgücüne katılımı ve nitelikli iş olanaklarının yetersizliği de istihdamı etkileyen temel faktörler arasındadır. Bu nedenle, bölgenin ekonomik kalkınması için istihdamın artırılması ve iş olanaklarının çeşitlendirilmesi önemli bir öncelik olarak kabul edilmektedir.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri ve Diyarbakır Hakkında

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri, Türkiye'nin en önemli tarım alanlarından biridir. Bölgenin ekonomisi tarım, hayvancılık ve sanayiye dayalıdır. Tarım alanında özellikle tahıl üretimi, meyvecilik ve sebze yetiştiriciliği önemli bir yer tutmaktadır. Bölgede ayrıca tekstil, gıda, otomotiv ve inşaat gibi sektörler de gelişme göstermektedir. Diyarbakır, bölgenin önemli merkezlerinden biridir ve tarım, hayvancılık, tekstil ve gıda sanayi gibi sektörlerde faaliyet gösteren firmalara ev sahipliği yapmaktadır.

Çalışma yaşamı bakımından Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri, genellikle tarım ve hayvancılık sektörlerinde yoğunlaşmıştır. Bu bölgelerde tarım işçiliği ve hayvancılık en yaygın iş kolları arasındadır. Ayrıca sanayi sektöründe de iş imkanları bulunmaktadır. Özellikle tekstil, gıda ve inşaat sektörlerinde istihdam sağlanmaktadır. Diyarbakır özelinde, kentteki tarım ve sanayi sektörlerinde çalışanların yanı sıra ticaret ve hizmet sektörlerinde de birçok iş fırsatı mevcuttur.

Ekonomik olarak Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri, diğer bölgelere kıyasla daha düşük bir gelişmişlik düzeyine sahiptir. Ancak son yıllarda bölgede yapılan yatırımlar ve altyapı çalışmaları ekonomik kalkınmaya olumlu katkılar sağlamaktadır. Diyarbakır örneğinde ise tarımın yanı sıra turizm de potansiyel bir sektör olarak öne çıkmaktadır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki illerde ekonomik yatırımlar diğer bölgelere göre özellikle emek yoğun alanlarda teşvikler ile desteklenmektedir.

İşbirliği Programının Temel Amaçları

Doğu ve Güneydoğu İllerinde Özen Yükümlülük Programı, Diyarbakır ve çevresinin ekonomik, çevresel ve sosyal kalkınması bakış açısıyla iş dünyası başta olmak üzere çalışma hayatı, yoksullukla mücadele odaklı olacak şekilde bölge ekonomisine katkı sağlamak için tasarlanmıştır.

İşbirliği Programının temel amaçları;

1. Bölgesel kalkınmayı desteklemek: Diyarbakır bölge illeri içinde hem ekonomik hem de sosyal olarak öncü illerden biridir. Bu nedenle gerçekleştireceği çalışmalarla bölgesel kalkınmaya katkı sağlayacak potansiyele, birikime ve vizyona sahiptir. Bu program kapsamında özellikle tedarik zincirinde özen yükümlülük faaliyetleriyle bölgenin kalkınmasına katkı sağlamak.
2. Tedarik zincirinde özen yükümlülüğü sağlamak: Son yıllarda kurumsal sürdürülebilirlik kapsamında ortaya çıkan çevresel ve sosyal uygunluk ve tedarik zincirinde özen yükümlülük kapsamında başta Diyarbakır olmak üzere bölge illerinin uyumuna yönelik süreçlere katkı sağlamak.
3. Çalışma yaşamını özen yükümlülüğü bağlamında geliştirmek: Çalışma yaşamında yer alan çocuk işçiliği, kayıtsız çalışma, ücretlendirme, iş sağlığı ve güvenliği konularında ulusal ve uluslararası süreçlere uygun çalışmalara destek vermek.
4. Uluslararası işbirliğini güçlendirmek: Küresel ticaretin her geçen gün geliştiği; Türkiye'nin de dünyanın her yerine ticaret yapabildiği bir dönemde yükselen pazarı olan Afrika ülkeleriyle ilişkilerin geliştirilmesi, kalkınma çalışmalarını etkileyen Çin'in bu süreçte dikkate alınarak çalışmaların gerçekleştirilmesine öncü olmak.
5. Mesleki eğitime katkı vermek: Tüm sektörlerin nitelikli işgücüne erişimi azalmaktadır. Bu kapsamda çağın yeterliliklerine, mesleklerine uygun Diyarbakır ve bölge illerinde mesleki eğitimi geliştirmek amacıyla araştırma, program geliştirme ve uygulama süreçlerine destek vermek.
6. Kurumsal kapasiteyi geliştirmek: Hem ticaret ve sanayi odaları hem de sektörel birimler, dernekler ve özelde de firmaların kurumsal kapasitesini geliştirmek, program ve projeler için kaynak yaratan kurumlar haline getirmek.
7. Yapay zeka, dijitalleşme ve teknolojik gelişmeler ile ilgili süreçlere odaklanan önlemler almak: Başta yapay zeka olmak üzere dijitalleşme ve teknolojik gelişmeler kapsamında ortaya çıkan ve hızla gelişen süreçlerin başta Diyarbakır ili olmak üzere, bölge illerini nasıl etkileyeceğini belirlemek, buna yönelik önlemler alınmasını sağlamak.

Programın Bileşenleri

Kurumsal Kapasite
Geliştirme

Araştırma ve Analiz

a

b

**Bu program
dört bileşenden
oluşmaktadır;**

c

d

Bilgilendirme, Eğitim
ve Farkındalık
Yaratma

Küresel Gelişmeler ve
İlişkiler

a. Kurumsal Kapasite Geliştirme

Bu kapsamda üç düzeyde çalışmalar öngörülmektedir.

- i. Öncelikle Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası olmak üzere bölge ticaret ve sanayi odalarının tedarik/değer zinciri özen yükümlülüğü ve bölgesel kalkınmaya daha fazla katkı sağlayacak kurumsal kapasitesini oluşturmak.
- ii. Hem sektörel hem de tema odaklı kurulmuş bulunan komisyon, dernek, birlik ve benzeri yapıların kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesine katkı sağlamak.
- iii. Firmaların tedarik zinciri süreçlerinde ihtiyaç, risk analiz, iyileştirme programı, uygulama, raporlama ve izleme çalışmalarında kapasitelerini geliştirmek.

b. Araştırma ve Analiz

İş dünyası ve insan hakları bağlamında gerçekleştirilen araştırma ve analiz çalışmaları, şirketlerin insan haklarına saygılı ve sorumlu iş uygulamaları benimsemeleri için gerekli bilgi ve anlayışı sağlamayı amaçlar. Bu çalışmalar, mevcut durumu objektif bir şekilde değerlendirmek, insan hakları risklerini belirlemek ve iyileştirme alanlarını tespit etmek açısından kritik öneme sahiptir. Şirketlerin faaliyet gösterdiği alanlarda insan haklarına yönelik olası risklerin tespit edilmesi, bu risklerin minimize edilmesi için gerekli stratejilerin oluşturulması ve mevcut uygulamaların etkili bir şekilde gözden geçirilmesi, bu çalışmaların temel bileşenlerindedir.

Araştırma ve analiz çalışmaları, şirketlerin insan hakları konusundaki performanslarını ölçmek, mevcut politika ve uygulamaların uluslararası standartlarla ne kadar uyumlu olduğunu belirlemek ve politika boşluklarını tespit etmek için yapılır. Bu süreçte, çalışanların, tedarikçilerin ve diğer paydaşların insan hakları konusundaki deneyimlerinin ve görüşlerinin alınması, kapsamlı ve derinlemesine analizlerin yapılmasını sağlar. Böylece, şirketlerin kendi bünyelerinde ve tedarik zincirlerinde insan haklarına yönelik potansiyel ihlallerin önüne geçmeleri için somut adımlar atmaları mümkün olur.

Ayrıca, bu çalışmalar, şirketlerin uluslararası insan hakları normlarına ve yerel mevzuata uyum sağlamalarına yardımcı olurken, aynı zamanda kurumsal hesap verebilirliği ve şeffaflığını artırır. İş dünyasında insan haklarına saygı gösterilmesi, sadece yasal bir zorunluluk değil, aynı zamanda kurumsal itibarı güçlendiren, çalışan bağlılığını artıran ve sürdürülebilir iş uygulamalarına katkıda bulunan bir faktördür. Bu nedenle, kapsamlı araştırma ve analiz çalışmaları, şirketlerin stratejik karar alma süreçlerinde insan haklarını merkezine koymalarını destekler ve sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmalarına katkıda bulunur.

- Şirket İçi İnsan Hakları Değerlendirmesi
- Sektörel İhtiyaç Analizi
- İnsan Hakları Risk Değerlendirmesi
- Politika Boşluk Analizi
- İnsan Hakları Performans Göstergeleri
- Vaka Analizleri ve İyi Uygulama Örnekleri

c. Bilgilendirme, Eğitim ve Farkındalık Yaratma

Bu kapsamda firmaların yöneticilerine, çalışanlarına yönelik düzenli bilgilendirme, eğitim verme ve farkındalık yaratma çalışmaları yer almaktadır. Ayrıca Diyarbakır ve bölge illerinde gerçekleştirilen faaliyetlerin düzenli olarak duyurulması ve özen yükümlülük çalışmalarının bölge illeri için bir imkana dönüştürülmesi çalışmaları da yer almaktadır.

d. Küresel Gelişmeler ve İlişkiler

Küreselleşme sürecinde özellikle Çin'deki gelişmeler, Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi'nin küresel ölçekte yarattığı değişimi Diyarbakır ve bölge illeri için anlamak, bunu bir imkana dönüştürmek.

Ayrıca Türkiye'nin yaklaşık 15 yıldır Afrika ülkeleri pazarına yönelik hızla büyüyen ihracatından Diyarbakır ve çevre illerinin de yararlanmasını sağlamak, Afrika ülkeleriyle ortak çalışmalar yapmak.

Yapay zekada ortaya çıkan hızlı gelişmeler üretim ve hizmet süreçlerini hızla etkilemeye, dijitalleşme ve teknolojiyle birlikte istihdamı da değiştirmeye başlamıştır. Bu kapsamda Diyarbakır ve çevre illerinin, sektörlerin bundan nasıl etkileneceğini belirlemek ve yerel üretim, hizmet ve istihdam politikaların belirlenmesinde savunu çalışmaları yapmak.

Proje Fikirleri

Diyarbakır'da Şirketlerin İş Dünyası ve İnsan Hakları Temelinde Mevcut Durum ve İhtiyaçlarının Belirlenmesi

Diyarbakır'da şirketlerin iş dünyası ve insan hakları temelinde mevcut durum ve ihtiyaçlarının belirlenmesi, bölgedeki iş dünyasının insan hakları performansını değerlendirmek ve iyileştirme alanlarını tespit etmek için önemli bir adımdır. Bu çalışma, bölgedeki iş dünyasının insan haklarına saygılı ve sürdürülebilir uygulamalar geliştirmesine yönelik atılabilecek adımların belirlenmesini içermektedir.

Seçili Sektörlerde Tedarik Zinciri Analizleri ve İnsan Hakları Risk Değerlendirmesi

Şirketlerin faaliyetlerinde ve farklı sektörlerin genel tedarik zincirlerinde insan hakları risklerinin belirlenmesi ve uygun önleme/hafifletme politikalarının oluşturulması

Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Kurumsal Kapasite Geliştirme

Ticaret ve sanayi odaları, iş dünyasının kolektif sesi olarak kritik bir rol oynar ve bu rol, iş dünyası ve insan hakları bağlamında daha da önemli hale gelir. Ticaret odaları, üyelerinin çıkarlarını temsil ederken aynı zamanda iş dünyasında etik ve sorumlu uygulamaların teşvik edilmesinde de öncülük ederler. İş dünyası ve insan hakları bağlamında ticaret odalarının önemi birkaç temel noktada öne çıkar:

1. Eğitim, Farkındalık Artırma ve Bilinçlendirme
2. Politika Geliştirme, Strateji Belirleme ve Savunuculuk
3. Rehberlik ve Danışmanlık
4. Ağ Kurma, İşbirliği ve Ortaklıklar

5. Kaynakların ve Araçların Sağlanması

6. Araştırma ve Analiz

7. İzleme ve Değerlendirme

Şirketlere Yönelik Kurumsal Kapasite Geliştirme Çalışmaları

Projenin temel amacı; Diyarbakır'da faaliyet gösteren şirketlerin, iş dünyasının insan haklarını gözetme yükümlülüğünü yerine getirebilmeleri ve ulusal ve uluslararası düzenlemelerin öngördüğü iyileştirmeleri uygulayabilmeleri için izlemeleri gereken yol ve kullanabilecekleri yöntemleri gösteren bir yol haritası oluşturarak bu şirketlerin kapasitelerini geliştirmektir. Diyarbakır'da faaliyet gösteren küçük, orta ve büyük ölçekli şirketlerin çalışanları ve yöneticileri bu projenin hedef gruplarıdır. Proje faaliyetleri ve içeriği Diyarbakır'daki şirketlerin mevcut insan hakları uygulamalarını, eksikliklerini ve eğitim ihtiyaçlarını belirlemek için yapılması planlanan kapsamlı bir ihtiyaç analizi ile belirlenecektir. Eğitim modülleri ve sürekli iyileştirme çalışmaları sayesinde, şirketler ulusal ve uluslararası düzenlemelere uyum sağlayarak hem yerel hem de küresel iş dünyasında rekabet avantajı elde edebilirler.

- İnsan hakları eğitim modülleri geliştirmek.
- Çevrimiçi ve yüz yüze eğitim programları düzenlemek.
- Atölye çalışmaları organize etmek.
- Broşürler, rehberler, raporlar, videolar ve infografikler gibi bilgilendirme materyalleri hazırlamak ve dağıtmak.

İzleme ve Değerlendirme Çalışmaları

İzleme ve değerlendirme çalışmaları, şirketlerin insan hakları performanslarını sürekli olarak gözden geçirmeleri ve geliştirmeleri için kritik bir süreçtir. İzleme ve değerlendirme çalışmaları, şirketlerin insan haklarına saygılı ve sorumlu iş uygulamaları geliştirmeleri için hayati öneme sahiptir. Bu çalışmalar, hesap verebilirliği artırır, riskleri yönetir, sürekli iyileştirme sağlar, yasal uyumu destekler, kurum içi farkındalık yaratır, sosyal sorumluluk ve itibar yönetimine katkıda bulunur ve paydaş güvenini güçlendirir. Bu sayede, şirketler hem yasal yükümlülüklerini yerine getirir hem de sürdürülebilir ve etik iş uygulamalarını benimserler.

Bilgilendirme, Farkındalık Yaratma ve Savunu Çalışmaları

- Diyarbakır ve bölge illerinde özen yükümlülük kapsamında bilgilendirilmesi
- Sektöre özel bilgilendirmeler yapılması.
- Diyarbakır ve bölge illerinde bu kapsamda yapılan çalışmaların yaygın olarak duyurulması.
- Her yıl İş Dünyası ve İnsan Hakları değerlendirme toplantısı yapılması.

Küresel Gelişmeler ve İlişkiler

Afrika Ülkeleriyle Ticaretin Geliştirilmesi

Türkiye Afrika ülkelerine yönelik 2007 yılından beri ticaret başta olmak üzere kamu diplomasisi yoluyla yumuşak güç etkisini artırmakta, özellikle başta THY olmak üzere çeşitli kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarıyla Afrika ilişkilerini geliştirmektedir.

Bu kapsamda Diyarbakır ve çevre illerinin Afrika'ya mal ve hizmet ihracatını artırmak, Afrikalı firmalarla iş geliştirmek ve karşılıklı ticarete odaklı çalışmalar yapmak için;

- Diyarbakır ve çevre illerinin Afrika kıtasına yönelik ticaret potansiyel analizini yapmak.
- Diyarbakır ve çevre illerdeki firmalara Afrika ülke pazarları hakkında bilgilendirmeler yapmak.
- Afrika'da ticaret yapılacak ülkeleri, sektörleri belirlemek ve önceliklendirmek, firmalara bu kapsamda güçlendirmek.
- Ticaret Bakanlığı'nın Afrika ülkelerine yapılacak olan ticaret kapsamındaki genel ve sektörel ticaret heyeti programı, fuarlara katılım ve benzeri desteklerin daha aktif ve etkili kullanılmasını sağlamak. Diyarbakırlı firmaların buralarda öncelikli olarak yer almasına yönelik girişimlerde bulunmak.
- Afrikalı firmaların Diyarbakır ve çevre illerini ziyaret etmesini sağlamak, ortak üretim ve hizmet tesisleri için buluşma programları düzenlemek.
- Diyarbakır ve çevre illerindeki Afrika'lı üniversite öğrencilerini Diyarbakır firmalarında staj ve deneyim imkanı yaratmak. İmkan bulunduğu takdirde burs programını başlatmak.

Çin'in Bölge Kalkınmasına Etkisi

Çin'in 2013 yılında uygulamaya koyduğu KUŞAK VE YOL GİRİŞİMİ programı bütün dünya kalkınmasını etkilemektedir. Özellikle ulaşım ve lojistik altyapı çalışmaları sayesinde üretimin küresel ölçekte hızla dağıtılmasına, hammaddenin de hızla üretim yerlerine taşınmasına yol açmaktadır. Ayrıca Çin'in başta yapay zeka (artificial intelligence) geliştirme çalışmaları, yeşil enerji üretim teknolojisi, otomobil, akıllı ürünler olmak üzere küresel ölçekte kalite fiyat kapsamında rekabeti keskinleştirmektedir. Çin'deki gelişmelerin Diyarbakır ve çevre illerine olası etkileri ve olası Çin firmalarıyla işbirliği kapsamında;

- Çin tarafından finanse edilen ve küresel ölçekte uygulanmaya başlayan Kuşak ve Yol Girişimi programının bölgesel etkisinin belirlenmesi, bunun bir imkana dönüştürülmesi için olası senaryoların ortaya konulması,
- Diyarbakır ve çevre illerinin Çin firmalarıyla sektörel düzeyde olası işbirliklerinin belirlenmesi,

Yapay Zeka (Artificial Intelligence), Dijitalleşme ve Teknolojik Gelişmelerin Sektörel ve İnsan Kaynakları Üzerine Etkisi

Yapay zeka çalışmaları, dijitalleşme ve bunlara bağlı olarak teknolojik gelişmeler bütün sektörleri derinden etkilemekte, özellikle istihdam ve insan kaynaklarının niteliğinde büyük değişimlere yol açmaktadır. Küresel ölçekte yapay zekaya dair tartışmalarında mesleklerdeki değişim ve becerilerin yeniden tanımlanmasına yol açmaktadır. Dijitalleşme ve bunun yarattığı teknolojik gelişmeler ile yapay zekanın Diyarbakır ve çevre illerinde sektörel etkilerinin değerlendirilmesi, mesleki ve beceriye dayalı değişimin ortaya konulması çalışmaları öncelik kazanmaktadır.

Program uygulama yaklaşımı, Yönetimi, Süresi ve İşbirliği Kurumları

Bu programın uygulama yaklaşımı öncelikli olarak Diyarbakır Ticaret Odası ve/veya kuruma bağlı şirket ve vakıflar aracılığıyla fon yaratmaktır. Kalkınma Atölyesi bu süreçte ortak olarak sürece dahil olacaktır. Kalkınma Atölyesi'nin proje kapsamında fon yaratması durumunda da DTSO ve bağlı kuruluşlarının sürece ortak katılımını sağlayacaktır. Her iki kurumun sahip olduğu istihdam, ücret, yayın ve benzeri politikalar projelerdeki konumuna göre uygulanacaktır.

Program yönetimi DTSO'nun belirleyeceği bir temsilci ile Kalkınma Atölyesi'nin belirleyeceği bir temsilci tarafından eş yönetici şeklinde sağlanacaktır.

Bu programın süresi 2024-2028 yıllarını kapsayacak şekilde beş yıldır.

Program uygulama sürecinde işbirliği yapılacak veya destek sağlanacak başlıca kuruluşlar;

- Diyarbakır ve çevre illerinde kurulu bulunan firmalar
- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
- Ulusal ve uluslararası üniversiteler
- Karacadađ Kalkınma Ajansı
- GAP Bölge Kalkınma İdaresi
- BM Kuruluşları
- Küresel finans kuruluşları
- Büyükelçilikler
- Uluslararası STK'lar
- Uluslararası Kalkınma Kurumları
- Özel sektör firmaları
- Kalkınma Ajansları
- Bölge Kalkınma İdareleri
- Ulusal ve uluslararası üniversiteler

KALKINMA
ATÖLYESİ

